

ԼՍԶԱՐԵԱՆ ԾԵՄԱՐԱՆԻ ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱՅ ՅՈՒՆԻԱՆԸ.

Լազարեան Ծեմարանի Յոբելյնական Յանձնաժողովը Մոսկուայից յատուկ պատգամաւորութիւն է ուղարկել Խ. Էջմիածին, որը յունիսի 1-ին ներկայանալով Նորին Վեհափառութեան՝ մատուցել է հետեւեալ զրուիւնը.

Ձեռք Սրբազնակառուար Օծոթիսն

Աստուածարեալ Հայրապետ.

Տարւոյս ղեկեմքերի 9-ին տօնուելու է յոբելյնական հանդիսով Լազարեան Ծեմարանի Արեւելեան Լեզուաց հարիւրամեակը, որ լրացաւ սոյն մայիսի 10-ին:

Այս տարեթիւը նշանակալից է:

Լազարեան Ծեմարանը ընդհանուր հայոց անդրանիկ կանոնաւոր դպրոցն է, միակը՝ որ այսօր կոխում է իւր երկրորդ հարիւրամեակի շէմքը:

Նա ուստահայոցս մայր սննդարանն է:

Մի ամբողջ դար շարունակաբար պատկառելի յոբելեարը տուել է հայ ազգին նրա ամենափայլուն գէմքերը, որոնց անունները կ'մնան դարուս հայ դպրութեան և հանրային կեանքի պատմութեան էջերում. տուել է նշանաւոր հայագէտներ, խոշոր պետական մարդիկ, առաջնակարգ գրական և հասարակական գործիչներ, կրթուած եկեղեցականներ, հմուտ մանկակարծներ և հազարաւոր համեստ աշխատաւորներ զանազան ասպարէզներում՝ լռելեայն ծառայող հայրենի ժողովրդեան՝ համաձայն հիմնադիրների սրբազան աւանդին:

Անհնար է երևակայել հայագիտութիւնը առանց Էմինի և Պատկանեանի, հայ գրականութիւնը՝ առանց Պատկանեանի և Շահազիզի, հայ դպրոցական գործը՝ առանց Յզեանի և Շանշեանի, հայ մանկավարժութիւնը՝ առանց Մանգլինեանի և Բահաթրեանի:

Հայ մտաւոր կեանքի զիշերաժամին ծնաւ Ծեմարանը և իւր ծննդեամբ հայ ազգին լուսաւորութեան այգեծաղ աւետեց:

Այս դուզնաքեայ տողերում անկարելի է ամփոփել Լազարեան ձեմարանի նշանակութիւնը հայ գրականութեան և կեանքի համար անցեալում: Պարտք ենք համարում միայն վկայել, որ Լազարուս մտաւոր յառաջադիմութեան պայքարում Լազարեան սաները մարտիկների առաջին շարքն են կազմել, մաքառելով խաւարի և տգիտութեան դէմ:

Շարունակելով իւր արգասաւոր գործունէութիւնը և մեր օրերում, ձեմարանը ձրիաբար մնունդ և ուսում է մատակարարում բացառապէս չքաւոր հայ մանուկներին, տալով նոցա պարտաւորեալ ուսում հին և նոր հայ լեզուի, նախնի և արդի գրականութեան և անարգել բացում է նոցա առաջ համալսարանական ուսման ուղին՝ վերջին առաւելութեամբ գերադաս լինելով քան միւս հայ դպրոցները:

ձեմարանի լուսաւոր գործունէութիւնը յօգուտ դաստիարակութեան հայ մանկանց ոչ թէ նուազելու, այլ աւելի ևս զարգանալու վրայ է:

ձեմարանին յանձնուելու է՝ համաձայն կտակաւանդ կարգադրութեան իշխան Ս. Դ. Աբամելիք Լազարեանի՝ Լազարեանների ծննդավայր տունը Հայոց փողոցում, որի համար իշխան հոգաբարձուն յարուցել է արդէն միջնորդութիւն Բարձրագոյն հաճութիւն ստանալու համար: Տան ամբողջ եկամուտը յատկացրել է բացառապէս հայ մանկանց կրթութեան, թէ՛ Ռուսաստանից, թէ՛ Պարսկաստանից և թէ՛ Տաճկաստանից:

ձեմարանի հարիւրամեակի առիթով անհնար է չյիշատակել և նորա հիմնադիրների ընդհանուր գործունէութիւնը յօգուտ եկեղեցւոյ և ազգի:

Իւր Ռուսաստանում հաստատուելու օրից յաւերժա-յիշատակ Լազարեանց տոհմը սրտացաւ հոգատարութեամբ ամբողջ դար ու կէս կարկաւել է իւր ձեռքը դէպի ամեն մի ազգային գործ, դէպի ամեն մի ազգային կարիք:

Հաւատարիմ զաւակներ եկեղեցւոյ՝ նոքա՝ իբրեւ Հայ-բապետական աթոռի պատուիրակներ առաջի Ռուսաց տէրութեան՝ հանդիսացել են թարգման հայ ազգի զգացմանց,

պաշտպան եկեղեցւոյ ընդհանուր իրաւանց և դարաւոր արաօնութեանց. իբրև հարազատ որդիք հայ ժողովրդեան՝ նոքա նպաստել են համաձայն թելադրութեանց զժպհիւն և անհամբոյր ժամանակի ազատելու իրենց հայրենակիցներին մահմեդականների լծից և հալածանքից զաղթականութեամբ քրիստոնեայ Տէրութեան սահմանները, ուր կեանքն ու ինչքը միանգամայն ապահով էին և անբռնաբարելի. միաժամանակ նոքա չեն զլացել նորահաստատ զաղութներին թէ մուսաստանի և թէ Հիւսիսային Կովկասի նիւթական օժանդակութիւն տալու կը թաւան գործի համար:

Լազարեանները անմահ յուշարձաններ են թողել երկու մայրաքաղաքներում, կառուցանելով հինգ հոյակապ եկեղեցիներ և ապահովելով նոցա նիւթապէս, որոնցից Պետերբուրգի եկեղեցու ահագին եկամուտից նպաստ են ստանում բազմաթիւ ազգային խոշոր կը թաւան հաստատութիւններ:

Այսպիսի անզուգական գործունէութիւնը այս անմահ ազգային հերոսների մինչև օրս չէ ստացել համազգային գնահատութիւն և շնորհակալու խոստովանութիւն:

Այն ինչ մի ազգ և մի հասարակութիւն կարող են գիտակից միութիւններ համարուել միայն այն պարագայում, եթէ զգում են պահանջ արտայայտելու իրանց երախտագիտութիւնը դէպի իրանց պատկառելի գործիչների յիշատակը:

Միւս կողմից հաստատութիւնները իրենց կեանքի յայտնի տարեկիցներում պէտք են զգում հասարակական համակրութեան, առանց որի ոչ մի հաստատութիւն, որքան և զօրեղ լինին նորա հիմնական նպատակները, չի կարող բարոյապէս զարգանալ և բարգաւաճել: Իւր բեղմնաւոր կեանքի այդպիսի մի բոլէին հասել է և Լազարեան Ճեմարանը:

Եթէ ցանկալի է, որ այդ պատկառելի ալեորը, նոր ոյժ ստանալով ազգի զգացմունքների անսպառ աղբիւրից վերածնուի կրկնապատիկ եռանդով իւր դարաւոր գործը շարունակելու համար, ապա անհրաժեշտութիւն է բուռն արտայայտութիւն այդ զգացմունքների:

Եւ բնականաբար Լազարեաններն յիշատակը, որոնք թէ այր և թէ կին առանց բացառութեան՝ թողել են մեծաքանակ գումարներ եկեղեցւոյ և ազգի պիտոյքներն համար, չէ կարելի յարգել միայն մեղեդիներով և հանդէսներով. դորա համար պէտք է և կենդանի գործ, մնայուն և հռչակաւոր, ինչպէս մնայուն և կանգուն է Լազարեաններին ձեռակերտ՝ ձեմարանը:

Ձերդ Վեհափառութեան քաղցր ուշադրութիւնը հայցելով վերոգրեալ հանգամանքների վրայ, Լազարեան ձեմարանի հարիւրամեակի յօրելենական յանձնաժողովս խորին որդիական ակնածութեամբ դիմում է Ձեզ, ընդհանուր Հայը հասարակաց, և ամենախոնարհաբար խնդրում ընդունել Լազարեան ձեմարանի հարիւրամեակի տօնախմբութեան գործը Ձեր Հայրապետական հովանաւորութեան ներքոյ. կարգադրել, որպէս զի բոլոր հայ եկեղեցիներում կատարուի դեկտեմբերի 9-ին հոգեհանգիստ վասն համօրէն ննջեցելոց յաւերժայիշատակ տոհմին Լազարեանց. կարգացունեն դպրոցներում, ուր հնարաւոր է, դասախօսութիւններ տոհմի և ձեմարանի գործունէութեան մասին. բանալ հանգանակութիւն թէ Ռուսաստանում, թէ այլուր, ամբողջ ազգի կողմից մի գումար յանձնելու Լազարեան ձեմարանին «ի յաւիտենական յիշատակ երախտագիտութեան Ազգիս առ Տոհմն և առ ձեմարանն». գումարը, եթէ կլինի բարեհաճ կամքը Ձերդ Վեհափառութեան, յանձնուի յօրելենական յանձնաժողովիս, գիմնադրական դասարանների համար նոր շէնք կառուցանելու, համաձայն պահանջման ժամանակի, որպէս զի ձեմարանի մեծացմամբ հնարաւորութիւն տրուի ձեմարանի վարչութեանը իրագործել Լազարեանների անկատար մնացած փափազը՝ դարձնել ձեմարանը «Ընդհանուր Ազգային կրթարան Հայոց», կրթելով նորարացուելի երեք դասարաններում (համաձայն ձեմարանի կանոնադրութեան) արտասահմանեան հայ մանուկներին հայացի բարբառով:

Համարձակուում ենք ընդ սմին, Վեհափառ Տէր, որդիաբար խնդրել, որ բարեհաճէք յարգել Ձեր նուիրական

Մեծին ներկայութեամբ զեկտեմբերի 9-ին յօրեկենական հանդէսը:

Համբուրիւ Հայրապետական Օծեալ Աջոյգ՝ քան Ձերոյն Վեհափառութեան ամենախոնարհ որդի՝

Ի զիմաց Յօրեկենական Յանձնաժողովի
Նախագահող անդամ նորին Ա. Մամիկոնեան
1914 թ. մայիսի 26
Մոսկուա:

ՈՒԼԷՔՍԱՆԳԻ Ը. ԿԱՅՍԵՐ ԱՐՁԱՆԻ ՎՐԱՅ ԳՐՈՒՆԺ ՊՍԵՆԸ ԳԵՌԳԻ Ե. ՎԵՀԷՓԸՌ ԿԸԹՈՒՂԻԿՈՍԻ ԿՈՂՄԻՑ

Բեստարարիայի Քիշնե քաղաքում կատարուել է յունիսի 3-ին Ալէքսանդր Ա. Կայսեր արձանի բացման հանդէսը, և Վեհափառ Հայրապետի կողմից նոյն թեմի առաջնորդ Գեոր. Տ. Ներսէս արքեպիսկոպոսը դրել է արձաթեայ պսակ, որի առթիւ առաջնորդն ուղարկել է Վեհափառին հետեւեալ խոնարհ յայտարարութիւնը.

Նորին Վեհափառութեան Տ. Տ. ԳԵՌԳԻ Ե.

Սրբազնագոյն Կաթողիկոսի Ամենայն Հայոց

Յառաջնորդէ թեմին նոր-Շախիջեւանի եւ

Բեստարաքիոյ

Խոնարհ յայտարարութիւն

Վեհափառ Հովուապետիդ տարւոյս Մայիս 14-ի հեռադրական պատուէրի համաձայն պարտք էր դրւում մեզ վերայ լինել Ձերոյ ՍՐԲՈՒԹԵԱՆ ներկայացուցիչ, Քիշնեում Մայիսի 16-ին, Ալէքսանդր Ա. Կայսեր արձանի հանդիսաւոր բացման ժամանակ և պսակ դնել յանուն ՏԵԱՌՆԴԻ:

Մայիսի 16-ին հանդէսը տեղի չունեցաւ, որովհետեւ Կայսերական բարեհաճ կամքով հանդէսը յետաձգուեցաւ Յունիսի 3-ին:

Յունիսի 3-ին Ն. Կ. ՄԵՏՐՈՒԹԻԿՆ ՆԻԿՈՂԱՅ Բ. բարեհաճեց ժամանել քաղաքս, ԿԱՅՍՐՈՒՀՈՒ, Օգոստոսական ժԱՌԱՆԳԻ և Կայսերական Ընտանիքի հետ և ԻԻՐ ներկայութեամբ կատարուելով արձանի բացումը, բաղդ ու-